

ÚVOD

Mechanizmus prerozdelenia dane z príjmov územnej samosprávy bola prijatá v roku 2004, počas ostatných dvoch desaťročí prešla niekoľkými, avšak nie zásadnými zmenami. Prax však jasne ukazuje, že pravidlá vtedajšia úprava vyžaduje hĺbkovú reformu. V dôsledku súčasného systému prerozdelenia výnosu DPFO postupne roztvárajú pomyselné nožnice medzi jednotlivými obcami a mestami.

Toto roztváranie spôsobujú v prvom rade tie kritériá, ktoré nie sú podložené objektívnymi meradlami a počas dvoch desaťročí vôbec neboli revidované. Kritérium nadmorskej výšky je neopodstatnená, nepodložená rarita v porovnaní s inými systémami financovania územných samospráv v ostatných členských štátoch v Európskej únii, a tiež vôbec nezohľadňuje klimatické zmeny, postupné znižovanie potreby vykurovania alebo rapidne stúpanie potreby chladenia. Existencia koeficientov veľkostnej kategórie obce výrazne deformujú príjmy jednotlivých obcí, pričom ich (postupne narastajúce) úlohy sú rovnaké. Táto deformácia spôsobí, že deväť najväčších miest na Slovensku (Bratislava, Banská Bystrica, Košice, Martin, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava a Žilina) je dotovaných na úkor 2878 obcí a miest na Slovensku, čo je v protiklade s princípom solidarity. Tu treba poznamenať, že najmenšie obce dotujú v najväčšej miere veľkomestá z pohľadu ich vlastného rozpočtu. V roku 2023 na základe údajov zo štátneho záverečného účtu možno vyčísliť na viac ako 106 miliónov eur tú sumu, ktorá bola týmto spôsobom alokovaná najväčším mestám. Tiež treba poznamenať, že počet týchto miest postupne klesá, zo skupiny miest s počtom obyvateľov viac ako 50 tisíc vypadla Prievidza a Poprad, pričom súčasné demografické trendy predpovedajú, že mesto Martin v blízkej budúcnosti už tiež bude mať menej ako 50 tisíc obyvateľov. V praxi to znamená, že suma odňatá koeficientami veľkostnej kategórie nižšími ako 1 sa rozdeľuje medzi mestami v nižšom počte. Avšak také kritériá, ako dĺžka miestnych komunikácií, daňová sila obce či ďalšie špecifiká vôbec nie sú zapracované do mechanizmu. Súčasná úprava nerieši ani tých obyvateľov, ktorí nemajú trvalý pobyt v obci, čo znamená, že verejné služby používajú, ale prostredníctvom svojej dane z príjmu na ne neprispievajú.

Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujeme nariadenie vlády č. 668/2004 upraviť nasledovne:

I. ÚPRAVA SÚČASNÝCH KOEFICIENTOV

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov sa mení takto:

1. V § 2 ods. 1 písm. a) znie:

„25 % podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka, z toho 10 % prepočítaný koeficientom dĺžky miestnych komunikácií obce uvedeným v prílohe č. 1,“

2. V § 2 ods. 1 písm. b) nariadenia vlády sa číslo „32“ nahrádza číslom „40“.

3. V § 2 ods. 1 písm. c) nariadenia vlády sa číslo „40“ nahrádza číslom „24,9“.

4. V § 2 ods. 1 písm. d) nariadenia vlády sa číslo „5“ nahrádza číslom „6,3“.

Odôvodnenie:

V dôsledku zmeny financovania materských škôl v pôsobnosti obce je potrebné upraviť v nariadení vlády váhu jednotlivých kritérií na rozdelenie podielu na výnose dane z príjmov fyzických osôb. Súčasné nastavenie kritérií vážne deformuje podiel jednotlivých obcí na výnose DPFO a ministerstvom navrhovaná novela ďalej bude roztvárať nožnice medzi dotovanými obcami a obcami, ktoré sú ich donormi, lebo váha koeficientu nadmorskej výšky a váha koeficientu veľkostnej kategórie obce bude rásť. V praxi to bude znamenať, že podiel zvýhodnených obcí a miest na výnose DPFO bude väčší a naopak, podiel znevýhodnených obcí a miest bude zmenšovať. Existencia veľkostných kategórií obcí zvýhodňuje deväť najväčších miest na Slovensku (a ich počet postupne klesá) na úkor ostatných obcí a miest (podrobnejšie v pripomienke č. 2). Súčasné znenie § 2 ods. 1 písm. a) znamená, že vyššie položené obce sa podieľajú väčšou mierou na výnose DPFO, avšak odôvodnenie tohto ustanovenia z roku 2004 (t.j. vyššie náklady na vykurovanie vo vyššie položených oblastiach) už ani v pôvodnom znení neboli podložené žiadnymi objektívnymi meradlami, pričom dôsledky meraniami podložených klimatických zmien ostatných dvoch desaťročí vôbec nie sú zohľadnené. Navyše taký objektívny prvok, ako dĺžka miestnych komunikácií chýba, ktorý by mal byť samozrejmosťou súčasťou prerozdelenia mechanizmu. Z vyššie uvedených dôvodov žiadame vypustiť koeficient nadmorskej výšky obce a nahradiť ju koeficientom dĺžky miestnych komunikácií obce, zároveň posilniť prvok počtu obyvateľov prepočítaný koeficientom veľkostnej kategórie obce.

II. NOVÝ KOEFICIENT UPRAVUJÚCI PRIHLÁSENÝCH NA TRVALÝ ALEBO INÝ REGISTROVANÝ POBYT

Návrh sa dopĺňa novým bodom 5, nasledujúce body sa primerane prečísľujú:

5. § 2 ods. 1 sa dopĺňa novým bodom e):

„e) 3,8 % podľa počtu osôb s prechodným pobytom alebo iným registrovaným pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.“

Odôvodnenie:

Súčasná právna úprava vznikala jednak pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, ale aj v čase odlišnej mobility pracovného trhu. Preto vôbec nerieši na jednej strane situáciu hospodárskych centier, ktoré priťahujú pracujúcich ľudí buď z cudziny alebo z iných častí Slovenska, ktorí ale v mieste práce nedisponujú trvalým pobytom, a na druhej strane ani rozrastajúce sa satelity veľkých miest. Preto navrhujeme, aby časť výnosu z DPFO bola prerozdelená aj na základe tohto nového kritéria.

III. VZOR TABUĽKY

Návrh sa dopĺňa novým bodom 6, nasledujúce sa body primerane prečísľujú:

6. V prílohe č. 1 tabuľka vrátane nadpisu znie:

„Príloha č. 1 k nariadeniu vlády č. 668/2004 Z. z.

DĹŽKA MIESTNYCH KOMUNIKÁCIÍ OBCÍ/MIEST (V KILOMETROCH)

Kód obce	Obec	Kód okresu	Kód kraja	Dĺžka miestnych komunikácií (v km)	Koeficient dĺžky miestnych komunikácií obce
000000	Abcdefg	000	0	00,00	00,0000

„

Odôvodnenie:

Súčasný mechanizmus prerozdelenia výnosu DPFO obsahuje prvok koeficientu nadmorskej výšky obce, čo podľa našich vedomostí absentuje v modeloch financovania obcí v každom členskom štáte EÚ. Existencia tohto koeficientu zároveň nie je podložená žiadnymi objektívnymi údajmi. Popritom absentuje taký objektívny prvok, ako dĺžka miestnych komunikácií, k čomu Ministerstvo dopravy SR disponuje potrebnými údajmi, keďže v roku 2021 bol z ich strany vykonané štatistické zisťovanie (Ročný výkaz o miestnych komunikáciách MK (MDV SR) 1-93). Keďže tieto údaje nie sú voľne dostupné, tabuľku č. 1 zatiaľ uvádzame bez údajov, pre výpočet koeficientov sa použije nasledovný vzorec:

$$k_{mki} = (\text{dĺžka miestnych komunikácií obce „i“ v kilometroch} - X) * (0,5 / Y) + 1$$

kde

X = dĺžka miestnych komunikácií obce s najnižšou dĺžkou miestnych komunikácií (**názov obce**)

0,5 = rozdiel strmosti koeficientu (1,00-1,50)

Y = rozdiel medzi najnižšou a najvyššou dĺžkou miestnych komunikácií (**názov obce**)

IV. ZMENA PRÍLOHY Č. 2 – ÚPRAVA VEĽKOSTNÉHO KOEFICIENTU

Návrh sa dopĺňa novým bodom 7, nasledujúce body sa primerane prečísľujú:

7. Príloha č. 2 vrátane nadpisu znie:

VEĽKOSTNÉ KATEGÓRIE OBCÍ A KOEFICIENTY VEĽKOSTNÝCH KATEGÓRIÍ OBCÍ

Veľkostná kategória obce	Koeficient
do 100 000	1,00
Košice	1,2
Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava	1,5

Odôvodnenie:

V dôsledku existencie veľkostných kategórií obcí v súčasnej podobe drvivá väčšina miest a obcí na Slovensku prichádza o značné finančné prostriedky, z ktorých je financovaných deväť najväčších miest na Slovensku. Podľa štátneho záverečného účtu za rok 2023 táto suma predstavovala viac ako 106 miliónov eur, čiže 2878 obcí a miest dotuje deväť najväčších, tým pádom aj najbohatších miest. Navrhovaná novela nariadenia vlády spôsobí ďalšie roztvárание nožníc medzi dotovanými mestami a ich donormi. Túto skutočnosť ďalej zvyrazňuje to, že, počet miest na Slovensku s počtom obyvateľov viac ako 50 tisíc postupne

klesá, od roku z tejto kategórie vypadli mestá Prievidza a Poprad, podľa súčasných demografických trendov už v budúcich rokoch vypadne mesto Martin. Mestá Bratislava a Košice podľa nášho pohľadu potrebujú inú úpravu financovania a preto navrhujeme vypracovať osobitný mechanizmus a postupne ich vyňať z nariadenia vlády. Z tohto dôvodu žiadame nastaviť koeficienty v prílohe č. 2 v uvedenom znení.

V. ZMENA VZORCA V PRÍLOHE Č. 4.

9. V prílohe č. 4 vzorec znie:

$$PD_i = PD_{ia1} + PD_{ia2} + 0.40 * VD * \frac{k_i * OB_i}{\sum_{i=1}^n (k_i * OB_i)} + 0.249 * VD * \frac{[\sum_{j=1}^{16} (c_j * Z_{ij}) + \sum_{j=1}^{15} (c * Z_{ijm})]}{[\sum_{j=1}^{16} (c_j * Z_j) + \sum_{j=1}^{15} (c_j * Z_{jrm})]} + 0.063 * VD * \frac{OB_i}{OB_{pp}} + 0.038 * VD * \frac{OB_{irp}}{OB_{rp}}$$

kde:

$$PD_{ia1} = 0.25 * VD * 0.90 * \frac{OB_i}{OB}$$

$$PD_{ia2 \text{ zákl.}} = 0.25 * VD * 0.10 * \frac{OB_i}{OB}$$

$$PD_{ia2} = \frac{(PD_{ia2 \text{ zákl.}} * k_{mki})}{\sum_{i=1}^n (PD_{ia2 \text{ zákl.}} * k_{mki})} * PD_{a2}.$$

Vysvetlivky:

- PD_i - podiel obce „i“ na výnose dane v eurách
- PD_{ia1} - podiel obce „i“ na výnose podielových daní v eurách neupravený koeficientom miestnych komunikácií obce
- PD_{ia2 zákl.} - pomocný výpočet základne pre výpočet podielu obce PD_{ia2}
- PD_{a2} - celková suma v eurách, ktorá sa rozdelí podľa koeficientu miestnych komunikácií
- PD_{ia2} - podiel obce „i“ na výnose podielových daní v eurách upravený koeficientom miestnych komunikácií obce
- VD - výnos dane podľa § 2 zákona v eurách
- OB_i - počet obyvateľov obce „i“
- OB - počet obyvateľov Slovenskej republiky
- k_{mki} - koeficient miestnych komunikácií obce „i“
- k_i - koeficient obce „i“
- c_j - koeficienty „j“ uvedené v prílohe č. 3
- Z_{ij} - počet žiakov (detí, poslucháčov) „j“ škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce „i“ zistený zberom údajov podľa osobitného predpisu¹⁾

Z_{ijm}	- počet žiakov (detí, poslucháčov) „j“ škôl a školských zariadení zistený zberom údajov podľa osobitného predpisu ¹⁾ v zriaďovateľskej pôsobnosti štátom uznanej cirkvi alebo súkromnej osoby na území obce „i“
Z_j	- počet žiakov (detí, poslucháčov) „j“ škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí v Slovenskej republike zistený zberom údajov podľa osobitného predpisu ¹⁾
Z_{jm}	- počet žiakov (detí, poslucháčov) „j“ škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti zákonom uznanej cirkvi alebo súkromnej osoby na území obcí v Slovenskej republike zistený zberom údajov podľa osobitného predpisu ¹⁾
OB_{ipp}	- počet obyvateľov obce „i“, ktorí dovърšili vek 62 rokov
OB_{pp}	- počet obyvateľov Slovenskej republiky, ktorí dovърšili vek 62 rokov
OB_{irp}	- počet obyvateľov obce „i“ s prechodným pobytom
OB_{rp}	- počet obyvateľov Slovenskej republiky s prechodným pobytom
i	- údaj týkajúci sa príslušnej obce
j	- údaj týkajúci sa príslušnej školy a školských zariadení uvedených v osobitnom predpise ¹⁾
n	- počet obcí

Odôvodnenie:

Vzorec v prílohe č. 4 nariadenia vlády sa upravuje v dôsledku úpravy váh jednotlivých kritérií na rozdelenie podielu na výnose dane z príjmov fyzických osôb, úpravy prílohy č. 2 a úpravy tabuľky v prílohe č. 3 nariadenia vlády.

